

**JAMHURI YA
MUUNGANO WA
TANZANIA**

**WIZARA YA MIFUGO NA
UVUVI**

**IDARA YA UKUZAJI
VIUMBE KWENYE MAJI**

**MBINU BORA ZA
UFUGAJI SAMAKI
KWENYE MABWAWA YA
KUCHIMBA**

samaki aina ya sato

**mabwawa ya kufugia
samaki**

1.0 UTANGULIZI

Ufugaji wa samaki ni miongoni mwa tasnia inayopewa kipaumbele na jamii mbalimbali hapa nchini, kwa kuwa inatoa fursa za kuongeza kipato, lishe na ajira. Ufugaji wa samaki huweza kufanywa sambamba na kilimo, hususani cha bustani na ufugaji wa wanyama. Ufugaji wa samaki huweza kufanyika kwa lengo la kujikimu katika ngazi ya familia na kibiashara.

2.0 Hatua muhimu: -

kuchagua eneo linalofaa kwa ufugaji samaki, inashauriwa eneo liwe na:-

- i. maji salama, kuaminika na ya kutosha;
- ii. udongo usioruhusu maji kunywea kirahisi kama wa mfinyanzi;
- iii. mwinuko kiasi ili kuruhusu maji kuingia

na kutoka bwawani kirahisi;

- iv. pasiwe na miti mingi ambayo mizizi yake itapenya hadi kwenye tuta la bwawa na kusababisha uharibifu;
- v. kuwe na urahisi wa kufanya ulinzi dhidi ya maadui wa samaki.

**3.0 Uchimbaji wa
bwawa**

- i. pima eneo la bwawa na simika miti (mambo) kwenye kila kingo ili kutengeneza umbo la mstatili au mraba;
- ii. safisha eneo hilo kwa kufyeka majani, kung'oa mizizi na kuondoa mawe ili kudhibiti uwezekano wa maji kunywea.
- iii. chimba udongo na kuuweka nje ya kamba zilizofungwa kwenye mambo;
- vi. tengeneza matuta kwa kutumia udongo uliochimbwa;
- vii. shindilia udongo kwenye matuta ili kuyaimarisha yasivujishe maji;
- viii. matuta yanatakiwa yawe na mlalo au mteremko kama paa la nyumba na

- ix. bwawa liwe na upande wenye kina kirefu cha maji (sentimita 120) kwa ajili ya kutoa maji na upande wenye kina kifupi (sentimita 100) kwa ajili ya kuingiza maji.
- x. weka chujio ili kuzuia vijidudu na takataka kuingia bwawani.

**4.0 Kujaza maji na
kupandikiza vifaranga**

- i. Bwawa likijaa maji pandikiza vifaranga kwa kuzingatia idadi inayotakiwa kulingana na ukubwa wa bwawa na mfumo wa ufugaji ili kuhahikikisha samaki wanapata chakula na hewa ya kutosha;
- ii. Wakati wa kupandikiza, ruhusu vifaranga viingie bwawani vyenye bila kumwagwa ili wazoe mazingira na kutowapa mshituko.

Angalizo: nunua vifaranga vya samaki kutoka kwenye vituo vyenye uwezo wa kuzalisha vifaranga bora.

5.0 Kurutubisha maji

- i. Tengeneza sehemu ya kuweka mbolea (uwigo) ndani ya bwawa kwa kutumia vijiti (fito) zilizoimarishwa kwa kamba;
- ii. rutubisha kwa kutumia samadi za wanyama kama ng'ombe, mbuzi, kondoo, sungura, bata, kuku na mboji;
- iii. hakikisha uwigo una mbolea wakati wote kulingana na mahitaji ya maji kwenye bwawa.

6.0 Ulishaji wa samaki

Kwa kawaida, samaki hula chakula cha asili kinachozalishwa kwenye bwawa lililo rutubishwa. Kwa uzalishaji wenye tija, inashauriwa kuwalisha chakula cha ziada kilichotengenezwa kwa ajili ya kulisha samaki. Walishe samaki wako kulingana na mahitaji (aina na umri). Kwa ukuaji mzuri, samaki walishwe angalau mara mbili kwa siku.

8.0 Maadui wa samaki

Baadhi ya maadui ni pamoja na kenge, nyoka, vyura, fisi maji, ndege pamoja na binadamu.

Baadhi ya njia za kudhibiti maadui hawa ni pamoja na marekebisho ya kuta na kufyeka majani yanayozunguka bwawa na kata miti mirefu iliyo karibu na bwawa.

8.0 Mambo ya kuzingatia

- i. punguza idadi ya vifaranga vinapozidi;
- ii. ongeza mbolea kadri inavyohitajika;
- iii. chunguza afya ya samaki kwa kuangalia uchangamfu wa samaki, hususani wakati wanapolishwa ili kudhibiti magonjwa mapema;
- iv. ongeza maji mara yanapopungua;

9.0 Kuvua samaki

Samaki huweza kuvuliwa wakati wowote kulingana na mahitaji ya mfugaji au mteja. Kuna njia nyingi za kuvua samaki mfano, ndoano, wavu na kupunguza au kukausha maji.

10.0 Kazi muhimu baada ya kuvua samaki:

- i. safisha bwawa kwa kuondoa tope, ziba nyufa, rekebisha kuta ili kuliimarisha;
- ii. acha bwawa likauke baada ya kuvuna samaki;
- iii. fyeka nyasi zinazozunguka bwawa;
- iv. fanya maandalizi ya kupata vifaranga vyenye ubora kwa ajili ya kupandikiza kwa msimu utakaofuata;

11.0 Soko la samaki

Sehemu ya samaki wanaofugwa huliwa na familia husika na ziada huuzwa. Hata hivyo samaki wanaweza kuuzwa soko la mbali kulingana na biashara ilivyoshamiri pamoja na wingi wa mavuno;

Kwa mawasiliano:

KATIBU MKUU (UVUVI),
WIZARA YA MIFUGO
NA UVUVI,
S.L.P 2847,
40487 DODOMA
Simu: +255 22
2860470/1
Nukushi: +255 22
2860472

E-mail:
barua@mifugouvuvi.go.tz

Kwa ufafanuzi zaidi wasiliana nasi kupitia:

Idara ya Ukuzaji Viumbe
Maji,
S.L.P 2847,
40487 Dodoma
Simu: +255
(0)769220212
Nukushi: +255
(0)2861908
E-mail:
barua@uvuvi.go.tz